

lélekrajzával, a nevelő kötelességeinek Overberg alapján való felsorolásával nemcsak tanítóknak és lelkészeknek, hanem a szülőknek is bőszégesen ösztönzést ad az elmélkedésre és saját pedagógiai magatartásuk ellenőrzésére, valamint a gyermeki lélek irányítására is.

Gyulai Ágost.

Erich Grassl: Der Wille als Weg zur Leistung und Persönlichkeit. Leipzig, é. n. Barth. 8-r., 58 lap.

Grassl Erik, egy az akarat gyengeségről szóló nagyobb mű szerzője, e kis könyvben kívánja összefoglalni mindazt, amit az akaratról, annak fejlődéséről és neveléséről mindenkinek tudnia kell.

Bevetésül vázolja az akaratnak az egyén és nemzet életében döntő *jelentőségét*. Az első fejezet rövid *akarallélektan*: az akarat nem egységes, elemi erő, hanem több rész-erőből tevődik össze; forrása: ösztöneink és törekvéseink; cél felé irányítója: értékvilágunk; határozottságát, kitartását pedig áldozatkészségünk és önbizalmunk biztosítja.

A második rész az *akarat fejlődésének* tipikus menetét rajzolja meg, különösen kiemelve a két dacoló-korszakot, megléjüknek vagy elmaradásuknak döntő szerepét az akarni-tudás kifejlődésében és az akkor elkövetett nevelési hibáknak (a túlzottan enyhe vagy szigorú bánásmódnak) a jellemalakulásra káros következményeit. A harmadik rész a *gyengeakaratúság* fogalmát, megjelenési formáit és fokozatait tárgyalja. Fontosnak tartja, hogy minél korábban felismerjük e hiba forrását, hogy tudjuk: vajjon a hajlamok, ösztönök, törekvések többnyire öröklött sajátosságaiából, az értékek világában mutatkozó zavarokból, vagy pedig az önfeláldozás és önbizalom hiányos voltából fakad-e? Ezt a felismerést kívánja megkönnyíteni a szerző a gyengeakaratúak tíz típusának rövid jellemzésével.

Külön fejezet foglalkozik az *akarat nevelésével*. E szerint tudatában kell lennünk az akaratnevelés öröklött hajlamokban gyökerező, természet-szabta korlátainak, de ezeken belül körütekintő, helyes eljárással sok mindent elérhetünk. Mindenekelőtt ki kell fürkésznünk a bajok eredetét, aztán a főhibák irányában kell dolgoznunk. Az eszközök közül erősen kiemeli a szerző a test edzését, mert a testi erő tudata hathatósan növeli az egész személyiség erejének érzetét, megalapozza a bátorság, a kitartás, a leleményesség erényét és megedz az életküzdelemre. Fontos az életöröm, a vidám életszemlélet, az önbizalom korai meggyökereztetése, az önállóságra, lemondani-tudásra, rendszeres munkára, általában a tevékeny életre szoktatás. Erősen hangsúlyozza a szerző a közösség (versengés, becsvágy) ösztönző hatását, és az ösztönök rendszerében a kellő, egészséges kiegyenlítődé, egyensúly megteremtésének, az ösztönök (tevékenységi és érvényesülési ösztön) helyes vágányra terelésének szükségességét. De minden akaratnevelés főfeladatának a nemes értékek és eszmények fel- és elismertetését, különösen *egy* vezetőeszménynek tudatosítását, önismeret vagy valamely elhatározó élmény útján tartós iránymutatóvá való felfokozását hirdeti. Külön

kezelést (sőt néha büntetőjogi beavatkozást is) igényelnek a betegesen gyengeakarúak — ezekre a vonatkozásokra is kitér a könyvecske.

Amint látható: a szerző megtárgyalja a kérdés összes vonatkozásait. Teljes tudományos hitelű mondanivalóit tömör, mégis könnyed formába öltöztette és ahol szükséges, jellemző, szemléletes példákkal világította meg; kis könyve ezért jó bevezetés az akaratlélektan és akaratnevelés szövevényes kérdéseibe.

Székely Károly.

Friedrich Reinöhl: Die Vererbung der geistigen Begabung. Leipzig. 1937. 280 lap, 79 ábrával.

Fajismeret és átörökléstan ma a fellendülés korát éli. E mellett szól a szakirodalomnak 11 (!) lapra terjedő felsorolása is. Ezzel támasztja alá a szerző is vállalkozását, mondván, hogy a szakirodalom túltengése ellenére még híján vagyunk olyan munkának, amely a régi és a legújabb kutatások legfontosabb eredményeit szemléltető és közérthető módon tárja a művelt olvasó elé. Ezt a feladatot, mint látni fogjuk, a szerző jórészt meg is oldotta. A gazdag anyagot tárgyi szempontok szerint csoportosítva 4 főfejezetben dolgozza fel. 1. Bevezetés: a szellemi tehetség fogalma és fejlődése, a kutatás története és nehézségei, célja és folyamata az embernél, az örökléstan általános elvei, a környezet és az ember személyiség egésze (*Ganzheit*). 2. A szellemi tehetségek fajtái, megnyilatkozásai, irányai, különleges tehetségek; gyengeelméjűség, ikrek. 3. A jellem és a vérmérséklet tulajdonságai: kifejezésbeli jelenségek, a jellem anyaga, fajtái, szerkezete, felépítése; elmebajok, az ember nevelhetősége. 4. Embercsoportok és közös tulajdonságok: férfi és nő, embertípusok, társadalmi rétegek, fajok, a német nép.

Mint hogy a szellemi tehetségek átöröklése kényszer vagy lehetőség szempontjából szorosán kapcsolódik az ember nevelhetőségének kérdéséhez, mi a következőkben a könyv gazdag tartalmából főleg a neveléssel kapcsolatos, szinte közvetlen értékesíthető részeket ismertetjük röviden. Kezdjük az intelligencián, amelynek nevével szelvényben, sőt világszerte élnek s még inkább visszaélnék, fogalma sem kristályosodott ki egészen. Szerzőnk is megállapítja, hogy a németben nincs megfelelő szó számára, még legközelebb esik a *Verständnis* (55). A Magyar Nyelvvédő Könyv ezeket ajánlja: *értelmiség, eszesség, műveltség*, mi az *értelmesség* mellett foglalunk állást. Ezzel kapcsolatban a szerző az értelmesség korával, hányadosával és vizsgálatával foglalkozik: ez utóbbinál néhány fogyatékosra utal (59—61). A gyengeelméjűek bő tárgyalása után, akiknek neveléséről külön intézetekben kell gondoskodni, sorra kerülnek a kiváló értelmességűek: számuk nagyjában egyezik amazokéval. Galton, Woods és Mollison kutatásai a szellemi terheltségek átöröklését bizonyítják, Terman vizsgálatai pedig kiderítették, hogy már az iskolában kiválóan értelmes gyermekek ezt a fölényüket felnőtt korukban is megőrizték. Cox megállapította, hogy a lángelmék már ifjú (iskolás) korukban rendkívül értelmességet tanúsítanak. A jellem szó-